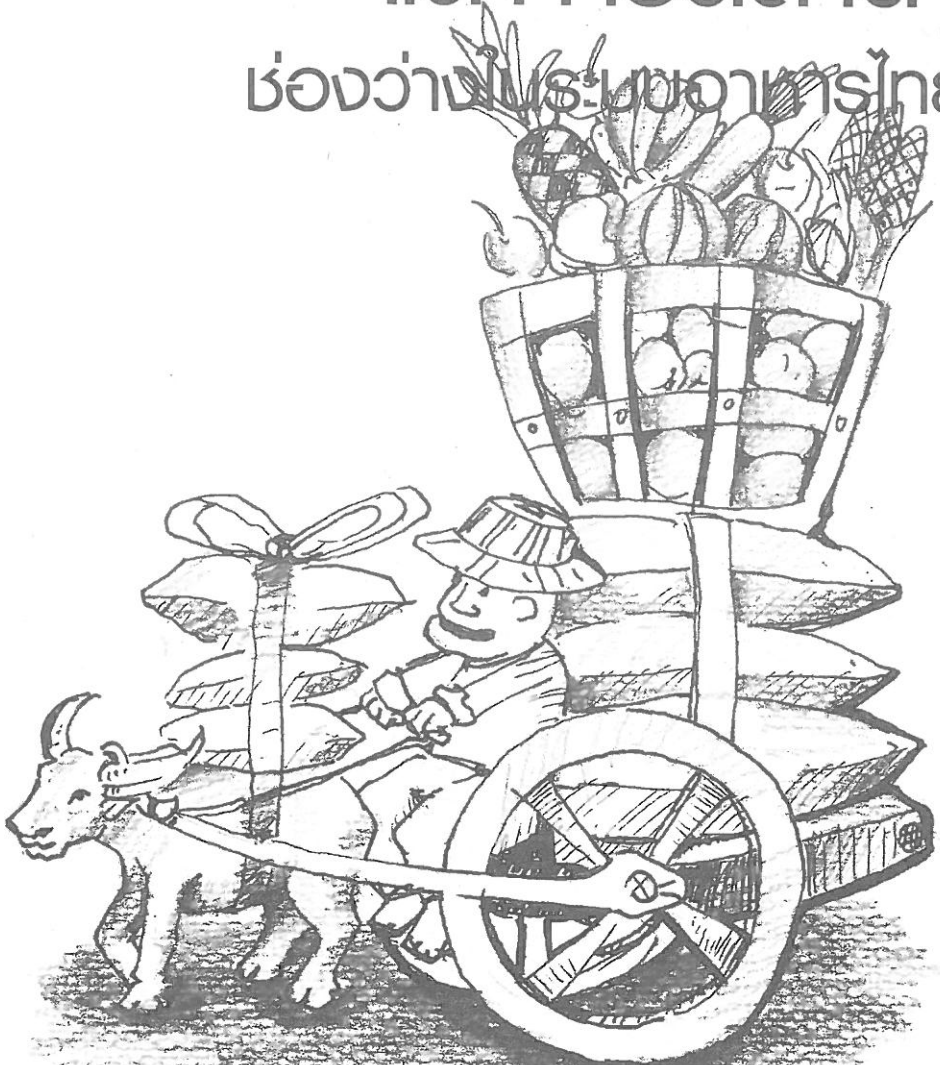

“การกระจาย และการตลาด”

ช่องทางในระบบอาหารไทย

เวทีภาคการกระจายอาหารและการตลาด

- ๑) คุณเมธา วรติลล
น.Dynamic Transport จำกัด
- ๒) คุณมงคล สัจจา
น. Dynamic Inter Transport จำกัด
- ๓) คุณธีรพงษ์ อนุวโรทัย ฝ่ายขนส่งทางเรือ
น. เรือภูเก็ต จำกัด (มหาชน)
- ๔) คุณพงศกร วัฒนรังษีขจร
Scanwell Freight Express (Thailand) Co.,Ltd
- ๕) คุณชัยรัตน์ พิตรพิศุทธิกุล
Future Transport International Co., Ltd.
- ๖) คุณประวิทย์ ศิริประทีภัง
น. โตนามิค โลจิสติกส์ จก.
- ๗) คุณวิวัฒน์ อินทรรุ่ง
น. โตนามิค โลจิสติกส์ จก.
- ๘) คุณกฤษณ์ ศิริประกาศศิริ
น. มาลีสามพราน จำกัด (มหาชน)
- ๙) คุณอารยา เน่าเหลืองทอง
CRC. Ahold Company Limited
- ๑๐) คุณสุวิทย์ กิ่งแก้ว
น. ซี.พี. เซเว่น อีเลว่น จำกัด (มหาชน)
- ๑๑) คุณจาวรธรรม อัครกิตติลาภ
น. ซี.พี. เซเว่น อีเลว่น จำกัด (มหาชน)
- ๑๒) คุณนคร ศุภเวช
Foodland Supermarket Co.,Ltd.
- ๑๓) คุณบรรจง จิตต์แจ้ง
น. มาลีสามพราน จำกัด (มหาชน)
- ๑๔) คุณเสก บุญบรรลุ
น. ธนาคารผลิตภัณฑ์น้ำมันพืช จำกัด
- ๑๕) คุณสมมาตร ประทฤทธิชอบ
น. เนสท์เล่ มีดคัส (ปทท.) จำกัด
- ๑๖) คุณไกรลาศ วงศ์สุไร
น. โรงเส้นหมี่ขอนแก่น จำกัด
- ๑๗) คุณวิศิษฐ์ อิมประนะ
น. อาจจิตต์ อินเตอร์เนชั่นแนล เทฟเพอร์ แอนด์ สไปร์ จำกัด
- ๑๘) คุณอรุณี อนุภักมากุล
น. โฟร์โมสต์ ฟรีสแลนด (ปทท) จำกัด (มหาชน)
- ๑๙) คุณสุภาภรณ์ นัยสถาวรวงค์
น. เกียรติฟ้า จำกัด
- ๒๐) ดร.พจน์ พะเนียงเวทย์
น.ที เอ็ม ฟู้ดส์ จำกัด
- ๒๑) คุณประวิทย์ ประกฤตศิริ
บริษัท ไทยฟู้ดส์ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด
- ๒๒) คุณวรากร สฤล
น. น้ำตาลมิตรผล จำกัด
- ๒๓) คุณชนะ อัญญาธร
น. ไทยเพิ่มพูนอุตสาหกรรม จำกัด
- ๒๔) คุณพิทยา เจียรวิสิฐกุล
นายกสมาคมค้าปลีกไทย
- ๒๕) คุณสมนथा ดันจงศ์วาล
สมาคมค้าปลีกไทย
- ๒๖) คุณวดีบุญ ฤควาณิชไชนันท์
สมาคมค้าปลีกไทย
- ๒๗) คุณเพ็ญจันทร์ จงถาวรวิทยา
สมาคมค้าปลีกไทย
- ๒๘) คุณใหญ่ย์ พลสุวรรณภา
เลขาธิการสภาผู้ส่งสินค้าทางเรือ
- ๒๙) คุณอำนวย สุจิตธรรม
ผู้อำนวยการสภาผู้ส่งสินค้าทางเรือ
- ๓๐) คุณประเสริฐ จารุสมฤทธิ
สภาผู้ส่งสินค้าทางเรือ
- ๓๑) คุณสุวิทย์ รัตนจินดา
นายกสมาคมผู้รับจัดการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ
- ๓๒) คุณศิริ ชัยชนวงค์
นายกสมาคมตัวแทนขนส่งสินค้าทางอากาศไทย
- ๓๓) คุณศักดิ์ณรงค์ อุตสาหกรรม
สถาบันอาหาร
- ๓๔) คุณปราณี ศรีสมบูรณ์
สมาคมผู้ผลิตอาหารสำเร็จรูป
- ๓๕) คุณศักดิ์ฤทธิ์ อารีปกรณ์
สมาคมผู้ผลิตไก่เพื่อส่งออกไทย
- ๓๖) คุณธนินฐา แจ่มพร
สมาคมอาหารแช่เยือกแข็งไทย
- ๓๗) คุณกานดา ไกรขจรกิติ
สมาคมผู้เลี้ยง ผู้ผลิต และผู้ส่งออกกุ้งกุลาดำ
- ๓๘) คุณโกวิท พรพัฒน์นางกูร
สมาคมโรงกลั่นน้ำมันปาล์ม
- ๓๙) คุณประสพ สันติวัฒนา
สมาคมผู้ผลิตน้ำมันถั่วเหลืองและรำข้าว
- ๔๐) คุณวิทีชน นิลด้า
นายกสมาคมการบรรจุภัณฑ์ไทย
- ๔๑) อาจารย์ก่าพล นันทพงษ์
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์
รังสิต กทม.
- ๔๒) นพ.เลอชา วัฒนรัตน์
สำนักงานสนับสนุนการพัฒนายุทธศาสตร์แห่งชาติด้านอาหาร
- ๔๓) นางสุนันท์ธนา แลนประเสริฐ
สำนักงานสนับสนุนการพัฒนายุทธศาสตร์แห่งชาติด้านอาหาร
- ๔๔) นางอรพรรณ ศัสสุวัฒนา
สำนักงานสนับสนุนการพัฒนายุทธศาสตร์แห่งชาติด้านอาหาร
- ผู้จัดทำเอกสารสถานการณ์เวทีภาคการกระจายและการตลาด
- ๔๕) ผศ.สุเทพ พันประสิทธิ์
ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
- วิทยากรกระบวนการ
- ๔๖) คุณพรศิลป์ พัชรินทร์ตะนกุล
กลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
- ผู้จัดการเวที
- ๔๗) คุณพรทิพย์ มีสิทธิ์
กลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

คำนำ

ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนสิงหาคม ๒๕๔๕ สำนักงานสนับสนุน การพัฒนายุทธศาสตร์แห่งชาติด้านอาหาร (สยอ.) และภาคีเครือข่ายอาหารจาก ๔ ระบบในวงจรอาหาร (Food Chain) ได้แก่ ๑) ระบบการผลิต ๒) ระบบการ แปรรูปและถนอมอาหาร ๓) ระบบการกระจายและการตลาด และ ๔) ระบบ การบริโภค ได้ร่วมกันจัดเวทีเพื่อระดมความคิดจากผู้แทนหน่วยงาน/องค์กร ต่างๆที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการ นักวิชาการอิสระ และจากสถาบันการศึกษา องค์กรประชาชนและประชาชนทั่วไปที่สนใจ นำสู่การ สังเคราะห์สถานการณ์และประเด็นปัญหาของระบบอาหารแต่ละส่วนข้อมูล สถานการณ์และประเด็นปัญหาที่ได้จากเวทีภาคีเครือข่ายอาหารทั้ง ๔ ระบบ สามารถนำมาเชื่อมโยงสัมพันธ์กันแสดงให้เห็นถึง “ผลกระทบต่อเนื่องของปัญหา ระบบอาหารประเทศไทยในภาพรวม” ดังจะเห็นได้จากแผนภูมิสถานการณ์และ ประเด็นปัญหาในวงจรอาหารของประเทศไทย ที่สะท้อนให้ประจักษ์ว่า การ จัดการระบบอาหารไทยให้มีคุณภาพและศักยภาพสูงสุดไม่สามารถดำเนินการ เพียงส่วนใดส่วนหนึ่ง หากต้องมีการปรับปรุงแก้ไขในหลายส่วนที่มีความเกี่ยวข้อง ไปพร้อมๆกัน

เพื่อสื่อสารให้ผู้สนใจได้ทราบถึงข้อมูลเบื้องต้นในระบบอาหาร สยอ. จึง ได้จัดทำชุดเอกสารเผยแพร่เกี่ยวกับระบบอาหารขึ้น ประกอบด้วยเอกสาร ๔ เล่ม ย่อย เล่ม ๑ ระบบการผลิต “อาหารไทย ผลิตเพื่อใคร คนไทย ฤ็ ต่างชาติ” เล่ม ๒ ระบบการแปรรูปและถนอมอาหาร “แปรรูปอาหาร ทางออกของเศรษฐกิจอาหาร ไทยในอนาคต” เล่ม ๓ ระบบการกระจายและการตลาด “การกระจายและการตลาด ช่องว่างในระบบอาหารไทย” และ เล่ม ๔ ระบบการบริโภค “ร่วมระดมพลัง จุด รังบริโภคนิยม” โดยมีข้อมูล สถานการณ์ ประเด็นปัญหาต่างๆในระบบอาหาร สิ่ง ที่ประเทศไทยได้หรือสูญเสียจากระบบอาหารในปัจจุบัน และแนวคิดเบื้องต้นจาก เวทีภาคีในการจัดการระบบอาหารชาติ และวัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุดคือ เพื่อการ ระดมพันธมิตรในวงกว้างให้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการขับเคลื่อน และ ผลักดันให้เกิดยุทธศาสตร์อาหารชาติแบบบูรณาการในระยะต่อไป

เอกสารฉบับนี้ แสดงให้เห็นถึงความต่อเนื่องของปัญหาในระบบ

อาหารไทยที่เกิดขึ้นตั้งแต่ระบบการผลิตในภาคการเกษตร จนถึงระบบการกระจายและการตลาดที่เป็นขั้นตอนสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อผู้บริโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริโภคในประเทศทั้งในด้านความเป็นธรรมของราคาและคุณภาพ รวมถึงสิทธิที่เท่าเทียมในการเข้าถึงซึ่งสินค้า/ผลิตภัณฑ์อาหาร และจากการเปลี่ยนแปลงของระบบธุรกิจ/อุตสาหกรรมอาหารขนาดใหญ่ที่รวดเร็วในประเทศไทย โดยไม่มีระบบการบริหารจัดการในภาพรวมรองรับ อย่างเช่น ธุรกิจการค้าปลีกที่ทันสมัย (Modern Trade) ร้านค้าสะดวกซื้อ (Convenience Store) ก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับร้านค้าปลีกรายย่อยดั้งเดิม (โชห่วย) อันมีผลกระทบต่อเนื่องไปยังผู้ประกอบการขนส่งรายย่อยที่จัดส่งสินค้าให้ร้านโชห่วย ซึ่งหากจะดำเนินธุรกิจให้อยู่รอด กิจกรรมรายย่อยทั้ง ๒ ประเภทจะต้องร่วมมือกันในการพัฒนาดังข้อเสนอในเวทีจากทัศนคติของผู้ประกอบการจากหลายสาขาธุรกิจที่เกี่ยวข้อง บทความนี้ได้เรียบเรียงจากเอกสาร ๒ ฉบับ ได้แก่ ๑) เอกสารรายงานการสังเคราะห์สถานการณ์เวทีภาคการกระจายและการตลาด จัดทำโดย ผศ.สุเทพ พันประสิทธิ์ ศูนย์วิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ อันเป็นเอกสารนำเข้าไปในเวที และ ๒) เอกสารสรุปผลการจัดเวทีสังเคราะห์ประเด็นโจทย์สำคัญเชิงยุทธศาสตร์ในระบบอาหาร : เวทีภาคการกระจายอาหารและการตลาด รวบรวมโดย คุณพรศิลป์ พัชรินทร์ตนะกุล และ คุณพรทิพย์ มีสัจย์ กลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร สมาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ผู้ที่สนใจข้อมูลฉบับสมบูรณ์สามารถประสานงานได้ที่ สยอ.

หากมองในแง่มุมมองของผู้บริโภคในเขตเมือง ดูเหมือนว่าจะได้รับผลดีจากการแข่งขันในการค้าธุรกิจ/อุตสาหกรรมอาหารที่เป็นอยู่ในปัจจุบันในด้านการได้รับบริการและราคา แต่ในด้านของคุณภาพการผลิตและคุณภาพจากการขนส่งก็ยังคงเป็นปัญหาใหญ่ที่ต้องการการแก้ไขเร่งด่วน แต่ทว่า..ในส่วนของผู้บริโภคในเขตชนบทและโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้ด้อยโอกาสกลับได้รับแรงกระทบทวีคูณขึ้นจากเดิมในทุกๆด้าน ด้วยเหตุนี้ จึงเกิดประเด็นคำถามต่อระบบและกลไกการบริหารจัดการระบบอาหารของประเทศไทยว่า จะทำอย่างไรให้สามารถผสมผสานผลประโยชน์ที่เป็นธรรมให้เกิดขึ้นเป็นจริงได้ทั้งในระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบการธุรกิจระหว่างกลุ่มผู้บริโภคเองในทุกพื้นที่ และระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจขนาดใหญ่กับผู้ประกอบการรายย่อย และ “เรา” ในฐานะผู้บริโภคจะมีส่วนช่วยผลักดันให้เกิดกลไกดังกล่าวได้อย่างไร และจะทำอย่างไรเพื่อให้กลไกนั้นดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

ย้อนรอยปัญหา “ระบบอาหารไทย”

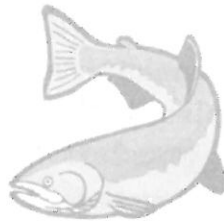
อุตสาหกรรมอาหารไทยเป็นช่องทางเชื่อมโยงสำคัญระหว่างภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรม นอกจากนี้จะเป็นแหล่งรองรับผลผลิตทางการเกษตรเพื่อแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่มแล้ว ยังก่อให้เกิดการจ้างงาน กระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค ตลอดจนนํารายได้ที่เป็เงินตราต่างประเทศมาช่วยแก้ปัญหาการขาดดุลการค้าของประเทศได้อีกทางหนึ่งด้วย ข้อมูลจากสถาบันอาหาร ระบุตัวเลขล่าสุดในปี ๒๕๔๓ และ ๒๕๔๔ ว่า ประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออก ๓๙๙,๑๖๔.๙ ล้านบาท และ ๔๓๙,๓๕๗.๓๗ ล้านบาท ตามลำดับ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐.๐๗ นอกจากนี้ ในปี ๒๕๔๓ อุตสาหกรรมอาหารยังมีมูลค่าการส่งออกคิดเป็นร้อยละ ๑๗.๓๔ของมูลค่าการส่งออกโดยรวมของประเทศด้วย

อุตสาหกรรมอาหารไทยมีศักยภาพในการผลิตและการส่งออก เนื่องจากส่วนใหญ่ใช้วัตถุดิบและปัจจัยการผลิตจากภายในประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้แรงงานที่มีทักษะ (Labour Intensive) เป็นหลัก ซึ่งคนไทยได้รับการยอมรับว่าเป็นแรงงานที่มีทักษะสูง ดังนั้น จึงสามารถคาดการณ์ได้ว่า อุตสาหกรรมอาหารจะเป็นปัจจัยหนุนช่วยแก้ปัญหาความตกต่ำทางเศรษฐกิจของประเทศได้ดีกว่าอุตสาหกรรมประเภทอื่นที่ส่วนใหญ่ต้องพึ่งพิงการนำเข้าวัตถุดิบ เทคโนโลยี อุปกรณ์ เครื่องจักร และเงินลงทุนจากต่างประเทศในอัตราที่สูงกว่า

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่าอุตสาหกรรมอาหารไทยจะเปรียบดั่ง “ครัว” ของโลกที่มีแนวโน้มในการผลิตและส่งออกที่เพิ่มสูงขึ้นก็ตาม แต่ก็ยังคงต้องเผชิญกับปัญหาทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ กล่าวคือระบบอาหารไทยในปัจจุบันยังคงเผชิญหน้ากับปัญหาสำคัญๆ ที่คอยฉุดรั้งการพัฒนาตั้งแต่ ระบบการผลิตที่มุ่งผลิตเพื่อการค้าสูง ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอันเป็นทุนชาติโดยไม่มีกรฟื้นฟู ทั้งยังใช้เทคโนโลยี สารเคมีและปุ๋ยมากเกินไปจนส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่อวิถีชีวิตและสุขภาพเกษตรกร อีกทั้งยังมีผลต่อ “คุณภาพและมาตรฐานผลผลิต” และ “ความหลากหลายของอาหารธรรมชาติ” ที่ลดน้อยลงด้วย ผ่นวกกับผลกระทบที่เกิดจากกระบวนการแปรรูปและถนอมอาหารที่ให้ความสำคัญกับ “ผลประโยชน์” ของผู้ประกอบการเป็นเรื่องหลักมากกว่าการให้ความสำคัญกับ “สุขภาพ”

ของผู้บริโภค โดยตั้งวัตถุประสงค์ของการแปรรูปและถนอมอาหารเพื่อการยืดอายุของอาหารและเพิ่มมูลค่าให้กับวัตถุดิบทางการเกษตร ละเลยต่อความสำคัญของคุณภาพและความปลอดภัย (Food Safety) รวมถึงคุณค่าทางโภชนาการ (Nutrition Value) ทั้ง ๆ ที่ควรมีระดับความสำคัญเท่า ๆ กันและที่สำคัญปัญหาในส่วน “การกำกับดูแล” ขององค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐเอกชนและประชาชน โดยเฉพาะในภาคราชการ ที่มีหลายหน่วยงานและมีลักษณะการทำงานแยกส่วน ขาดการประสานงานและร่วมกันดำเนินงาน ขาดการบูรณาการจุดแข็งของแต่ละองค์กรหรือหน่วยงานมาใช้แก้ไขปัญหามิภาพรวมอย่างจริงจัง

แก้ไขให้ตรงจุด เปลี่ยนวิกฤตเป็นโอกาส

ระบบอาหารไทยมีจุดแข็งที่มีวัตถุดิบทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และมากพอที่จะผลิตอาหารสำหรับผู้บริโภคทั้งภายในและเพื่อการส่งออกในฐานะแหล่งรายได้สำคัญของประเทศ อีกทั้งอาหารไทยมีความหลากหลายและมีคุณค่าทางอาหารสูงสอดคล้องกับกระแสความต้องการอาหารเพื่อสุขภาพ นอกจากนี้ ผู้ผลิตในอุตสาหกรรมอาหารรายใหญ่ของไทยยังมีศักยภาพที่จะผลิตให้ได้ตามมาตรฐานเพื่อการแข่งขันในตลาดโลกได้

ขณะเดียวกัน ระบบอาหารไทยก็ยังมีจุดอ่อนที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังและเร่งด่วน เช่น รัฐบาลจะต้องมีนโยบาย แผนการจัดการและดูแลความมั่นคงทางอาหาร โดยเฉพาะในประเด็นการกระจายและการเข้าถึงอาหารของกลุ่มคนที่มีรายได้น้อยและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส การยกระดับมาตรฐาน คุณภาพอาหารที่บริโภคภายในประเทศให้เท่าเทียมกับคุณภาพอาหารส่งออก

ทั้งนี้ ผู้แทนธุรกิจ นักวิชาการ และตัวแทนหน่วยงานของภาคราชการและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอาหาร การขนส่ง และการตลาด ได้ร่วมพูดคุยเสวนาในเวทีระบบอาหารภาค “การกระจายอาหารและการตลาด” ซึ่งกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยร่วมกับสำนักงานสนับสนุนการพัฒนายุทธศาสตร์แห่งชาติด้านอาหารจัดขึ้นโดยที่ประชุมมีความเห็นว่า ปัจจุบันผู้ประกอบการอุตสาหกรรมอาหารไทยมีศักยภาพสูงขึ้นมาก เช่น ผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่มีศักยภาพในการตรวจสอบและคัดเลือกผู้ผลิตสินค้าอาหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถยกระดับระบบการตรวจสอบและเฝ้าระวังปัญหาที่เกิดขึ้นกับสินค้าอาหารได้เป็นอย่างดี อีกทั้งผู้ประกอบการสามารถร่วมกำหนดมาตรการทั้งในเชิงรุกและรับสำหรับการค้ากับต่างประเทศ หรือกรณีผู้ประกอบการขนส่งที่สามารถร่วมมือกันพัฒนาระบบการขนส่งให้มีประสิทธิภาพ และมีต้นทุนลดลงจนสามารถแข่งขันได้ ดังนั้นการพัฒนาระบบอาหารไทยจึงควรให้ความสำคัญกับ “การดำเนินงานร่วมกันในแบบพหุภาคี” จากหลายๆ ส่วนที่

เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป็นยุทธศาสตร์แห่งชาติด้านอาหาร ทั้งในส่วนที่ใช้บริโภคภายในประเทศและส่งออกตลาดต่างประเทศ โดยต้องลดอัตราการพึ่งพิงทั้งจากภาครัฐและต่างประเทศ รวมทั้งการปรับบทบาทจากการขึ้นนำของภาครัฐเป็นการให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวก เพื่อสร้างความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง

ส่งออกและบริโภคภายใน : แนวทางพัฒนาขีด คุณภาพเท่าเทียม

ในอดีตที่ผ่านมาจนกระทั่งถึงปัจจุบันประเทศไทยได้กำหนด “ยุทธศาสตร์อาหาร” ของประเทศไว้ที่เรื่องของ “การส่งออก” เป็นสำคัญ ด้วยมีนโยบายเร่งรัดการปรับปรุงกระบวนการผลิตสินค้าเพื่อการส่งออกให้ได้ตามมาตรฐานที่ตลาดประเทศส่งออกต้องการ หากในสภาวะปัจจุบันที่ผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศมีการตื่นตัวในเรื่องคุณภาพของอาหารการกินมากขึ้น การกำหนดยุทธศาสตร์อาหารที่เน้นแต่เรื่องการส่งออกเพียงประการเดียว คงไม่สามารถรองรับการตื่นตัวดังกล่าวได้ทั้งหมด จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดยุทธศาสตร์อาหารที่เน้นเรื่อง “การคุ้มครองผู้บริโภค” เพื่อให้เกิดความปลอดภัยของอาหาร (Food Safety) เข้าไปด้วย ซึ่งจะเป็นแนวทางที่ช่วยพัฒนาให้คุณภาพของสินค้าอาหารทั้งเพื่อการส่งออกและบริโภคภายในประเทศมีความใกล้เคียงกันมากยิ่งขึ้น

ตลาดอาหารไทย ทั้งตลาดสากลหรือตลาดส่งออก และตลาดท้องถิ่นหรือตลาดภายในประเทศ ล้วนต้องการการดูแลและรักษาระดับการตลาดไว้ในขณะเดียวกัน กล่าวคือ การส่งเสริมสนับสนุนการส่งออกสามารถนำรายได้เข้าประเทศเป็นจำนวนมาก ซึ่งเท่ากับเป็นการลดการขาดดุลการค้าจากต่างประเทศได้วิธีทางหนึ่ง ขณะเดียวกัน การส่งเสริมสนับสนุนตลาดระดับท้องถิ่นเพื่อการจำหน่ายภายในประเทศนั้น ก็สามารถลดการนำเข้าสินค้าประเภทเดียวกัน (Import Replacement) จากต่างประเทศให้ลดน้อยลงได้ด้วย หากมีการพัฒนาอาหารจากวัตถุดิบในประเทศขึ้นมาทดแทน เช่น การใช้ส่วนผสมของแป้งข้าวเหนียวและแป้งข้าวโพดผลิตขนมปังเพื่อลดการนำเข้าแป้งสาลีจากต่างประเทศ การใช้เส้นขนมจีนแทนสปาเก็ตตี้ การใช้แกงไก่แทนน้ำราดสปาเก็ตตี้ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม มิใช่ว่าอาหารไทยทุกรายการจะสามารถพัฒนาไปสู่ตลาดสากลหรือส่งออกได้ บางรายการก็อาจจะเหมาะกับตลาดท้องถิ่นภายในประเทศเท่านั้น ดังนั้น การศึกษาวิจัยเพื่อหาสินค้าอาหารที่มีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาให้เป็นสินค้าส่งออกได้ก็ควรได้รับการส่งเสริม และได้รับการดูแลเช่น

เดียวกับสินค้าส่งออก ขณะเดียวกันก็ต้องมี แผนงานส่งเสริมสนับสนุนอาหารไทย ในท้องถิ่น ให้เป็นที่นิยมกินใช้กันในตลาดภายในประเทศ จนสามารถลดการนำเข้าสินค้าอาหารจากต่างประเทศด้วย

ในทางปฏิบัติ ออกจะเป็นการยากลำบากอยู่บ้างในการคัดเลือกและพัฒนาสินค้าใดและอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่ผลิตสำหรับตลาดท้องถิ่นภายในประเทศ ที่ต้องผลิตให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานใกล้เคียงกับสินค้าที่ผลิตในภาคธุรกิจอุตสาหกรรมอาหาร ซึ่งรูปแบบหนึ่งที่ปรากฏขึ้นมาและเป็นที่น่าสนใจอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ การดำเนินการในลักษณะ “เครือข่าย” (Network) ที่ไม่ใช่องค์กรหรือหน่วยงานของรัฐ ซึ่งเป็นตัวกลางที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการยกระดับมาตรฐานการผลิตสินค้าอาหารระดับท้องถิ่น อย่างเช่น โครงการรักษำน้ำนเกิดของ TAC การรับซื้อพืชผักปลอดสารพิษจากเกษตรกรมาจำหน่ายในห้าง Tops Supermarket เป็นต้น

การกำหนดยุทธศาสตร์อาหารไทยจึงอาจมีความแตกต่างกันระหว่างอาหารที่ส่งออกกับอาหารที่ใช้บริโภคภายในประเทศ โดยเฉพาะอาหารที่ส่งออกอาจแยกแยะออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่ อาหารส่งออกที่มีมูลค่าสูงสุด ๒๐ รายการแรกกับอาหารส่งออกเพื่อแก้ไขปัญหาชุมชนตามนโยบายส่งเสริมรัฐวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ยุทธศาสตร์อาหารส่งออกทั้ง ๒ ส่วนอาจแตกต่างกันไปและทำให้การเลือกใช้กลยุทธ์การตลาดก็อาจแตกต่างกันออกไปด้วย อย่างไรก็ตาม ยุทธศาสตร์อาหารไทยควรครอบคลุมทั้งในด้านคุณภาพและความปลอดภัยของอาหารตามมาตรฐานสากล ตลอดจนมีระบบตรวจสอบแบบเดียวกันทั้งสินค้าอาหารเพื่อการส่งออกและเพื่อการบริโภคภายในประเทศ

นอกจากนี้ ผลจากการดำเนินนโยบายการค้าภายใต้ระบบตลาดเสรี มีผลให้สินค้าจากต่างประเทศสามารถไหลเข้าสู่ประเทศไทยได้ง่ายขึ้น ทั้งเป็นสินค้าที่ได้รับเงินทุนอุดหนุนหรือสิทธิพิเศษต่างๆ ซึ่งบางครั้งก็มีการลักลอบนำเข้าเพื่อหลีกเลี่ยงการเสียภาษีสินค้านำเข้าอีกด้วย ในขณะที่เดียวกัน ประเทศไทยก็ถูกบังคับให้มีการนำเข้าอาหารจากสินค้าเกษตร ๒๓ รายการที่ไทยสามารถผลิตได้ในประเทศจากข้อผูกพันขององค์การการค้าโลก (WTO) แต่ประเทศไทยก็สามารถที่จะจำกัดการนำเข้าสินค้านี้ได้ด้วยการใช้ระบบโควตาและมาตรการทางด้านภาษีดังเช่นประเทศที่พัฒนาแล้วใช้อยู่ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม เพื่อป้องกัน

ปัญหาที่จะทวีขึ้นในอนาคต ประเทศไทยจึงควรรีบกำหนดมาตรฐานและระบบการตรวจสอบภายในของประเทศให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาไม่เกิน ๕ ปีนับจากนี้ เสมือนหนึ่งเป็นมาตรการหรือกำแพงที่มีไฟเรื่องของภาษี (Non-tariff Barrier) ดังเช่นที่ประเทศต่างๆ กำหนดใช้ ทั้งนี้ เพราะสินค้าที่ไทยนำเข้ามาหลายรายการเป็นวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตเพื่อการส่งออกอีกทอดหนึ่ง หากวัตถุดิบที่นำเข้าไม่มีคุณภาพและมาตรฐานเพียงพอ ก็จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าส่งออกของไทยเองในที่สุด

การกระจายและการตลาด :

เหตุซ้ำเติมของปัญหา

ท่ามกลางปัญหาหลากหลายในระบบอาหารไทยที่รอการแก้ไขอย่างเป็นระบบ ปัญหาในขั้นตอน “การกระจายอาหารและการตลาด” นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง และมีผลซ้ำเติมปัญหาระบบอาหารไทยในภาพรวมอีกด้วย เนื่องจากเป็นขั้นตอนสำคัญซึ่งเชื่อมโยงวงจรการผลิตอาหารในทุก ๆ ขั้นตอนเข้าด้วยกันตั้งแต่การผลิต การแปรรูปและถนอมอาหาร การกระจายและตลาด และการบริโภค หากผลกระทบที่เกิดจากปัญหาในการกระจายและการตลาดนั้น จะเกิดขึ้นโดยตรงกับ “คุณภาพผลผลิต” และโดยอ้อมกับ “สุขภาพผู้บริโภค”

ปัญหาในขั้นตอนกระจายอาหารและการตลาด เกิดจากประเด็นหลัก ๆ ๓ ส่วน คือ การขนส่ง กลไกการตลาด และองค์กร ขอบบังคับที่เกี่ยวข้องล้าสมัย ไม่เอื้ออำนวย

● **การขนส่ง** ระหว่างขั้นตอนของการขนส่งหรือการจัดส่งมักเกิดความเสียหายทั้งรูปลักษณะภายนอกและคุณสมบัติภายในตัวผลผลิต ความเสียหายที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เป็นเพราะขาดการดูแลเอาใจใส่หรือไม่ตระหนักถึงความสำคัญ เช่น ความบอบช้ำจากการโยน การจัดวางการเก็บรักษาที่ไม่เหมาะสมกับผลผลิต ทำให้คุณภาพของผลผลิตลดลง ซึ่งมีผลต่อต้นทุนที่เพิ่มขึ้นในขั้นตอนการคัดเลือกผลผลิตและการทำความสะอาดของกระบวนการแปรรูปและถนอมอาหารเพื่อการรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์สินค้าให้มีคุณภาพดีที่สุด และเมื่อต้นทุนในการดำเนินการเพิ่มสูงขึ้นก็มีผลต่อราคาผลิตภัณฑ์หลังแปรรูปด้วย ผู้บริโภคภายในประเทศจึงกลายเป็นผู้รับภาระอันเกิดจากความเสียหายที่ตนเองไม่ได้เป็นผู้ก่อขึ้น หากพิจารณาจากตลาดส่งออกแล้ว จะทำให้ประเทศไทยมีต้นทุนในการผลิตสินค้าเพื่อการส่งออกเพิ่มสูงขึ้น และทำให้โอกาสในการแข่งขันในตลาดโลกลดลงไปด้วย

● **กลไกการตลาด** ปัจจุบันประเทศไทยใช้ระบบเศรษฐกิจแบบการค้าเสรี โดยอาศัยกลไกการตลาดเป็นผู้ดูแลเรื่องราคาและสินค้า หากแต่กลไกการตลาดกลับเน้นการขายผลผลิตตามฐานะผู้บริโภคมากกว่าจะสร้างความเป็นธรรมให้กับผู้

กลุ่มเกษตรกรรมขาดการจัดการเชิงธุรกิจ
รวมกลุ่มเฉพาะพื้นที่ไม่เชื่อมเครือข่าย
ขาดการกำหนดมาตรฐานจึงไม่เกิดผล
การสนับสนุนการจัดตั้งโรงงานรองรับไม่เกิดผล

ปัญหา

ปัญหา

วิถีชีวิต

บุคคล

ปัญหา

บุคคล

ปัญหา

พื้นที่

ผู้ค้า

ผู้ค้า

ตลาดส่งออกในเชิง
ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนภาพ
ลักษณะของ
การเข้าถึงไม่ได้
พื้นที่เข้าถึงไม่ได้
สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย

ผู้ค้าคนกลาง
ผู้ค้าคนกลางผู้จัดส่ง
ผู้ค้าคนกลางผู้จัดส่ง

ผู้ค้าคนกลาง
ผู้ค้าคนกลางผู้จัดส่ง

ผู้ค้าคนกลาง
ผู้ค้าคนกลางผู้จัดส่ง

ผู้ค้าคนกลาง
ผู้ค้าคนกลางผู้จัดส่ง

ตลาดส่งออกลง
ตลาดภายในเมือง
ตลาดต่างประเทศ

ผู้ค้าคนกลาง
ผู้ค้าคนกลางผู้จัดส่ง

ผู้ค้าคนกลาง
ผู้ค้าคนกลางผู้จัดส่ง

ผู้ค้าคนกลาง
ผู้ค้าคนกลางผู้จัดส่ง

ผู้ค้าคนกลาง
ผู้ค้าคนกลางผู้จัดส่ง

ผู้ค้าคนกลาง
ผู้ค้าคนกลางผู้จัดส่ง

บุคคล

ปัญหา

ปัญหา

ผู้ค้า

ผู้ค้า

บุคคล

ปัญหา

ปัญหา

ผู้ค้า

ผู้ค้า

บุคคล

ปัญหา

ปัญหา

ผู้ค้า

ผู้ค้า

บุคคล

ปัญหา

ปัญหา

ผู้ค้า

ผู้ค้า

บุคคล

ปัญหา

ปัญหา

ผู้ค้า

ผู้ค้า

บุคคล

ปัญหา

ปัญหา

ผู้ค้า

ผู้ค้า

บุคคล

ปัญหา

ปัญหา

ผู้ค้า

ผู้ค้า

บุคคล

ปัญหา

ปัญหา

ผู้ค้า

ผู้ค้า

บุคคล

ปัญหา

ปัญหา

ผู้ค้า

ผู้ค้า

บุคคล

ปัญหา

ปัญหา

ผู้ค้า

ผู้ค้า

บุคคล

ปัญหา

ปัญหา

ผู้ค้า

ผู้ค้า

บุคคล

ปัญหา

ปัญหา

ผู้ค้า

ผู้ค้า

บุคคล

ปัญหา

ปัญหา

ผู้ค้า

ผู้ค้า

บุคคล

ปัญหา

ปัญหา

ผู้ค้า

ผู้ค้า

บุคคล

ปัญหา

ปัญหา

ผู้ค้า

ผู้ค้า

บุคคล

ปัญหา

ปัญหา

ผู้ค้า

ผู้ค้า

บุคคล

ปัญหา

ปัญหา

ผู้ค้า

ผู้ค้า

บุคคล

ปัญหา

ปัญหา

ผู้ค้า

ผู้ค้า

การผลิต

การผลิต

การผลิต

การผลิต

การผลิต

การผลิต

การผลิต

การผลิต

การผลิต

ผลิตเชิงพาณิชย์

ใช้สารเคมีมาก

ความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์

ระบบการผลิต

ระบบการผลิต

การผลิต

การผลิต

ผลิตเชิงพาณิชย์

ใช้สารเคมีมาก

ความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์

ระบบการผลิต

ระบบการผลิต

การผลิต

การผลิต

ผลิตเชิงพาณิชย์

ใช้สารเคมีมาก

ความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์

ระบบการผลิต

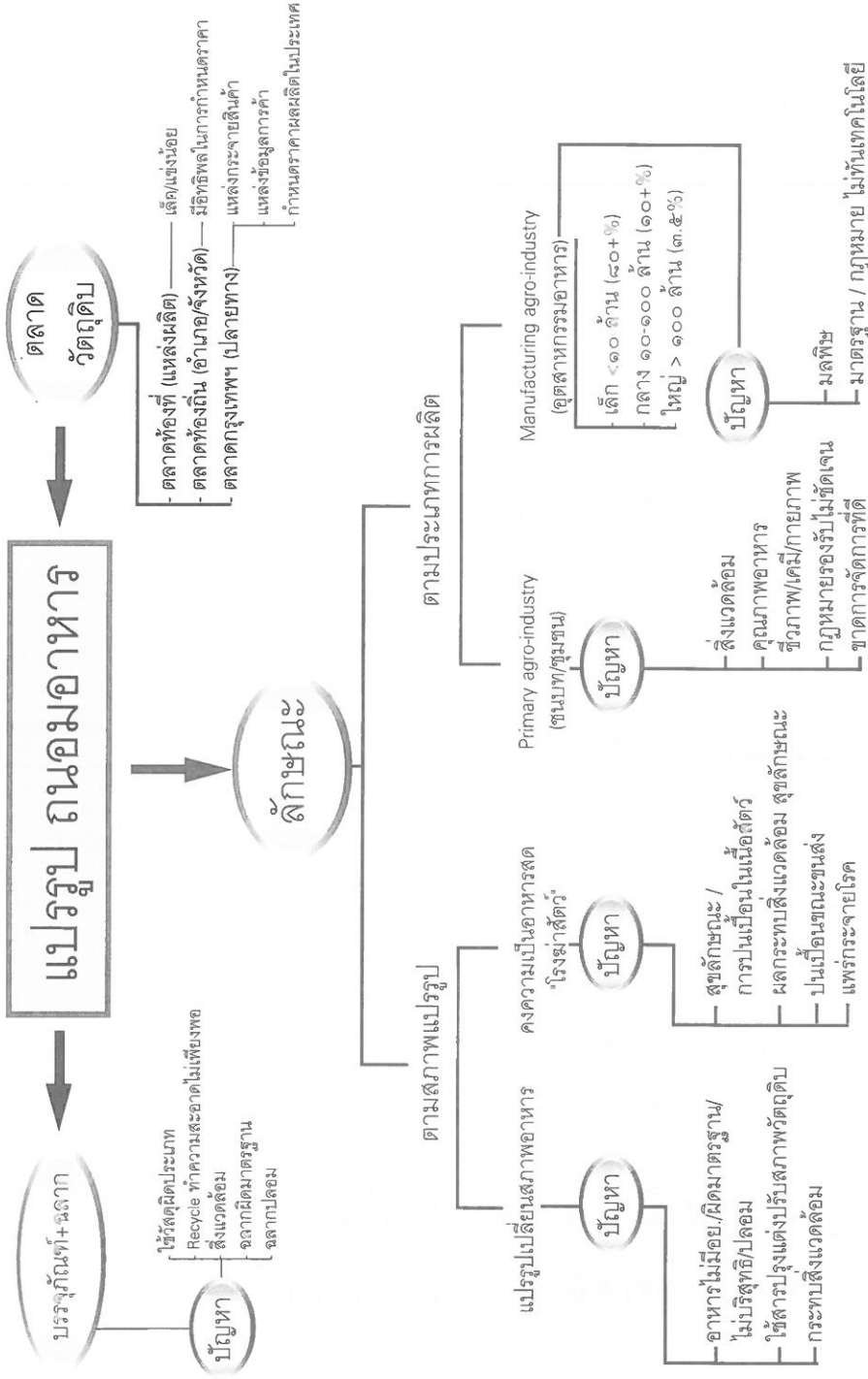
ระบบการผลิต

การผลิต

การผลิต

ขั้นตอนการผลิต
จากเมล็ดพันธุ์
การเพาะปลูก
การดูแลรักษา
การเก็บเกี่ยว
การแปรรูป
การบรรจุภัณฑ์
การกระจายสินค้า
การขนส่ง

ขั้นตอนการผลิต
จากเมล็ดพันธุ์
การเพาะปลูก
การดูแลรักษา
การเก็บเกี่ยว
การแปรรูป
การบรรจุภัณฑ์
การกระจายสินค้า
การขนส่ง

กระจาย+ตลาด

ขนส่ง

- ปัญหาการผิด
- ขาดมาตรฐานการตรวจสอบ
- ปัญหาคุณภาพจัดส่ง
- ปัญหาความเชื่อมโยงในภาคเอกชน
- โดยเฉพาะการขนส่ง

- การค้าปลีก
- อาหาร

ปัญหา

- ขาดแคลนรถบรรทุก-ห้องเย็น
- กฎระเบียบประเทศคู่ค้า
- ขาดตู้คอนเทนเนอร์ที่มีคุณภาพ
- ความเสียหายจากการขนถ่าย
- การบรรจุหีบห่อไม่ถูกต้อง ลักษณะวัสดุขนส่งทำให้สินค้าเสียหาย

- ขาดแคลนระวางการขนส่ง ต้นทุนค่าเรือเอิกาสสูง
- การบรรทุกหีบห่อ
- คลังสินค้าไม่พร้อมสำหรับพักรอ
- ขาดตู้คอนเทนเนอร์ที่มีคุณภาพ
- คลังสินค้าประมงแช่แข็งไม่ได้

- เห็นทางจากแหล่งผลิตไม่ได้
- สินค้าชำรุดเสียหาย
- การจับผิดเวลาบรรทุก
- ต้องใช้เวลานานแสนนาน
- การจำกัดน้ำหนักบรรทุก
- ค่าการประกันเรือทำให้ต้นทุนสูง

- ความแออัดของท่าเทียบเรือและสะพานปลา
- สิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณท่าเทียบเรือไม่พอ : ห้องเย็น น้ำสะอาด
- ขาดบริการขนส่งสินค้าออกจากท่าเรือมีผลเสียต่อคุณภาพสินค้า
- รถบรรทุกดีคิวน้ำไม่พอ นำจากรถไหลลงถนน ถูกปรับ

ส่งออก

- มาเลเซีย สิงคโปร์ → ผักสด ทางบก
- ผลไม้สด 1.ทะเล 2.อากาศ 3.บก
- ประมง 1.ทะเล 2.บก 3.อากาศ 4

- ขาด Risk Analysis รายสินค้า
- Non Tariff Barrier/teasure
- ระบบตรวจสอบต้องพึ่งประเทศผู้นำเข้า
- ประเทศคู่ค้าเป็นผู้กำหนด

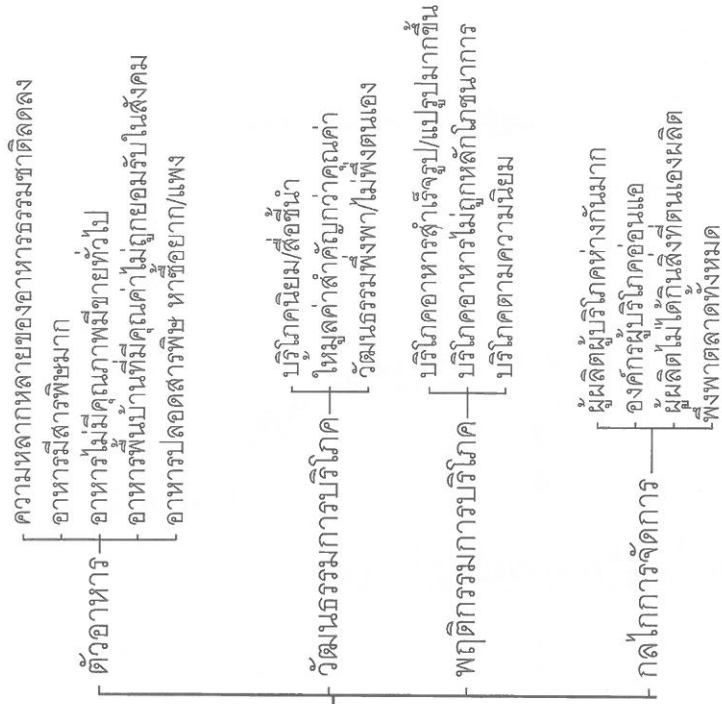
- มาตรฐาน
- จำกัดอุปโภคบริโภค-ปริมาณ ปริมาณ
- ไม่ได้รับสิทธิพิเศษ GSP
- ปัญหาสิ่งแวดล้อม
- การเจรจาการค้า
- ข้อมูลไม่ทันสมัยสถานการณ์

- ในประเทศ
- ผัก ผลไม้
- ประมง
- การขนส่งทางรถไฟถูกแต่จัดการไม่ได้
- สินค้าตกค้างไม่ตรงเวลา ไม่เอาใจใส่
- ระบบการขนส่งของเกษตรกรเป็นรายย่อยมาก
- ขาดประสิทธิภาพ

- อุทกภัยใหญ่ อาหารสกลนคร รัฐบาลช่วยเหลือ
- อาหารแห้ง/แช่แข็ง
- อุทกภัยกลาง
- อาหารสุ่มภาพ
- 70% วัตถุประสงค์เป็นอาหารเกษตร
- 30% แปรรูปเป็นอาหารสำเร็จรูป

- ผลิตภัณฑ์
- ประมง (80% เป็นวัตถุดิบนำเข้า) แปรรูป/แช่เย็น/แช่แข็ง/กระป๋อง
- ปศุสัตว์ ผลิตแช่เย็น/แช่แข็ง
- ผักและผลไม้แปรรูป
- ผลิตภัณฑ์อื่นๆ

บริโภคนิยมในประเทศไทย

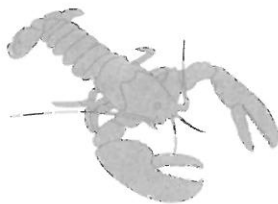
บริโภค ทำให้เกิดมาตรฐานที่แตกต่างกันของผลผลิตในลักษณะ “บริโภคทวีลักษณ์” กล่าวคือ ประชาชนส่วนใหญ่ในชนบทยังมีปัญหาการเข้าถึงอาหารที่มีคุณภาพ มีผลให้เกิดภาวะทุพโภชนาการอันเกิดจากการขาดสารอาหารที่จำเป็น โดยเฉพาะในกลุ่มคนชายขอบที่ด้อยโอกาส กลุ่มสตรีและเด็ก เนื่องจากเป็นผู้มีรายได้น้อยกว่า ในขณะที่ยังมีผลผลิตอาหารที่มีคุณภาพมีราคาสูงจนไม่สามารถซื้อหามาบริโภคได้ ในทางกลับกัน ประชาชนในเมืองใหญ่ มักมีปัญหามหาภาวะโภชนาการเกินและสารอาหารไม่สมดุล เนื่องจากเป็นผู้ที่มีรายได้ค่อนข้างดี และได้รับการกระตุ้นการบริโภคหมอมเมาทางความคิดจากสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ อันเป็นผลสืบเนื่องจากระบบเศรษฐกิจแบบการค้าเสรี และกระแสโลกาภิวัตน์ที่ต้องการทำให้โลกทั้งโลกคิดและบริโภคเหมือนกัน

ทั้งนี้ ภายใต้ระบบตลาดเสรีที่ทุกประเทศพยายามปกป้องตลาดภายในประเทศให้มากที่สุด ขณะเดียวกันก็พยายามเปิดตลาดส่งออกให้มากที่สุดด้วย แต่ละประเทศจึงพยายามเสนอทั้งมาตรการอุดหนุนและส่งเสริมผู้ผลิตภายในประเทศของตน ควบคู่ไปกับการเสนอมาตรการกีดกันทางการค้าภายใต้ร่ม “กติกากาการค้าโลก” และนับวันการเจรจาต่อรองระหว่างประเทศก็ยิ่งทวีความสำคัญอย่างเข้มข้น จนทำให้ประเทศคู่ค้าต้องเปิดตลาดนำเข้าสินค้าในบางผลิตภัณฑ์ที่ประเทศคู่ค้าสามารถผลิตได้เอง ปัจจุบันมาตรการข้างต้นกระทำกันทั้งในรูปของภาษี (Tariff Barrier) เช่น กำหนดภาษีนำเข้าวัตถุดิบ เก็บภาษีการจำหน่ายให้สูงขึ้น เป็นต้น และในรูปที่ไม่มีภาษี (Non-tariff Barrier) เช่น กำหนดโควตานำเข้า กำหนดเงื่อนไขที่ต้องแสดงฉลากรับรองจากหน่วยงานของประเทศที่นำเข้ากำหนดมาตรฐานการผลิต บรรจุภัณฑ์ สุขอนามัยของสินค้าให้สูงเกินกว่าที่จะสามารถผลิตได้ เป็นต้น ผลลัพธ์ของการดำเนินการอุดหนุนและส่งเสริมรวมทั้งการกีดกันทางการค้าด้วยข้ออ้างต่าง ๆ นั้น แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการแผ่ขยายอาณาเขตทางเศรษฐกิจของประเทศที่กำหนดเองว่าเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งหลายเพื่อการครอบงำอธิปไตยทางเศรษฐกิจของประเทศอื่น ๆ ที่ถูกกำหนดว่าเป็นประเทศที่ด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนา ก่อนที่จะไปครอบงำอำนาจอธิปไตยทางสังคมและวัฒนธรรมในท้ายที่สุด

● **องค์กร ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับค้าสมัย ไม่เอื้ออำนวย** ปัจจุบันมีหน่วยงานในภาคราชการหลายหน่วยที่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับกฎระเบียบข้อบังคับในเรื่องอาหาร แต่มีลักษณะการดำเนินการแยกส่วนต่างหน่วยงานต่างดูแลเฉพาะส่วน ขาดการเชื่อมโยงและไม่ครอบคลุมตลอดทั้งกระบวนการในระบบอาหาร ในส่วนของตลาด

ภายในประเทศเอง ยังมีปัญหาคุณภาพผลผลิตระหว่างการขนส่ง และยังขาดมาตรฐานการขนส่งผลผลิตที่เป็นอาหาร ตัวอย่างที่พบเห็นกันเสมอ เช่น การขนส่งเนื้อสัตว์ฆ่าแหละในรถกระบะบรรทุกที่ไม่ได้ปกปิด ซึ่งนอกจากจะไม่มีการรักษาอุณหภูมิในการขนส่งเพื่อการรักษาคุณภาพแล้ว ยังไม่มีการควบคุม ป้องกันการปนเปื้อนระหว่างการขนส่งด้วย ในส่วนของตลาดส่งออก มีปัญหาในเรื่องการจำกัดเวลาเดินรถบรรทุก โดยห้ามเดินรถระหว่างเวลา ๑๖.๐๐-๒๒.๐๐ นาฬิกา ทำให้ระบบการขนส่งสินค้าไม่ได้ประสิทธิภาพ จากความล่าช้าที่ไม่สามารถนำตู้สินค้าไปยังคลังสินค้า ณ จุดเปลี่ยนถ่าย เช่น ท่าเรือ ท่าอากาศยาน ได้ทันเวลา เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายทางธุรกิจที่ต่อเนื่อง ผู้ประกอบการบางรายจำเป็นต้องกระทำการที่ผิดกฎหมายและยินยอมเสียค่าปรับในการขนส่งดีกว่าที่จะขนส่งไม่ทันเวลา นอกจากนี้ ยังมีปัญหาในเรื่องพิธีการ การให้บริการด้านธุรกรรมที่ต้องผ่านหลายหน่วยงานหลายขั้นตอนจนเกิดความล่าช้า และส่งผลให้ผลผลิตที่เป็นอาหารบางประเภทเกิดสภาพเสียหายก่อนการส่งออกไปตลาดต่างประเทศด้วย

เพื่อคุณค่าและมูลค่า ร่วมกันพัฒนาระบบขนส่ง

โครงสร้างการขนส่งอาหารภายในประเทศ สินค้าหลัก ได้แก่ ผักสด ผลไม้สด และสินค้าประมง มักใช้ระบบการขนส่งทางบก โดยเฉพาะทางถนนด้วยรถยนต์เป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากสะดวก รวดเร็ว สามารถเข้าถึงแหล่งผลิตและตลาดได้ อาหารหลักดังกล่าวส่วนใหญ่ต้องผ่านผู้ค้าคนกลางในระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัด และผู้ค้าส่งในตลาดกรุงเทพฯ ก่อนกระจายไปยังผู้บริโภคและการส่งออก

ขณะที่โครงสร้างการขนส่งเพื่อการส่งออก ขึ้นอยู่กับตลาดส่งออกและชนิดของสินค้า โดย

- ผักสด ประมาณร้อยละ ๔๙ ของการส่งออกทั้งหมดเป็นการขนส่งทางบก ตลาดที่สำคัญคือ มาเลเซียและสิงคโปร์ ส่วนประเทศอื่นๆ ใช้การขนส่งทางอากาศและทางทะเล ส่วนผักแช่แข็ง ใช้การขนส่งทางทะเลและทางอากาศ ประมาณร้อยละ ๔๙.๑๐ และร้อยละ ๓๘.๒๘ ตามลำดับ
- ผลไม้สด ประมาณร้อยละ ๕๖.๙๗ ของการส่งออกเป็นการขนส่งทางทะเล เนื่องจากผลไม้บางชนิดมีอายุการเก็บรักษาได้นานภายในตู้ปรับอุณหภูมิ และตลาดต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นตลาดในทวีปเอเชีย จึงใช้เวลาขนส่งทางทะเลไม่นานนัก
- สินค้าประมง ประมาณร้อยละ ๖๐.๒๓ ของการส่งออกเป็นการขนส่งทางทะเล เนื่องจากสามารถแช่แข็งเพื่อรักษาความสด หรือบรรจุเข้าตู้คอนเทนเนอร์ก็ได้

อาจสรุปได้ว่า การขนส่งอาหารภายในประเทศ ใช้ทางบกมากที่สุด ส่วนการขนส่งเพื่อการส่งออก ใช้ทางทะเลมากที่สุด ทั้งในแง่ของปริมาณและมูลค่า เพราะมีต้นทุนต่ำสุดและขนส่งได้ในปริมาณมาก โดยคิดจากจำนวนตันต่อระยะทางไมล์ และยังมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่องอีกด้วย ส่วนการขนส่งทางอากาศก็มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นเกือบเท่าตัว ระหว่างปี ๒๕๓๓-๒๕๔๔

มูลค่าในธุรกิจอาหารที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทำให้สถานการณ์ของระบบการขนส่งอาหารมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัด ระบบการขนส่งจึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยรักษาคุณค่าของอาหาร อันเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยเพิ่มมูลค่าสินค้าให้กับผู้ผลิตได้เป็นอย่างดี แต่ทว่าการพัฒนาระบบขนส่งในส่วนของภาครัฐเองกลับไม่มีความพร้อม ด้วยยังมีกระบวนการทำงานที่มีลักษณะขาดการประสานงานและร่วมมือกับภาคเอกชน ในขณะที่บริษัทขนาดใหญ่ทั้งที่เป็นของคนไทยและเป็นบริษัทข้ามชาติต่างลงทุนเพื่อใช้ระบบการส่งกำลังบำรุงทางธุรกิจ (Logistic System) มาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้กับระบบการจัดการด้านอาหารที่สามารถลดต้นทุนให้ต่ำลงได้ แม้ว่าจะต้องใช้งบลงทุนค่อนข้างสูงในระยะแรกก็ตาม แต่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการขนส่งได้ในระยะยาว แต่สำหรับผู้ประกอบการธุรกิจขนส่งรายย่อยในประเทศที่ ณ เวลาคู่แข่งปัจจุบันรัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมการประกอบกิจการ ซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีศักยภาพในการลงทุน จึงเกิดผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจสูง จำเป็นที่รัฐจะต้องให้ความช่วยเหลือโดยเร่งด่วนโดยใช้วิธีการรวมกลุ่มร่วมกันลงทุนในการพัฒนาระบบการขนส่งแบบใหม่

ซึ่งในเวทีระบบอาหารภาค “การกระจายอาหารและการตลาด” ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาระบบขนส่งอาหารว่า รัฐบาลควรมีนโยบายเร่งด่วนเข้าช่วยเหลือกิจการขนส่งขนาดเล็ก และพัฒนาศักยภาพการขนส่งในด้านต่างๆ ดังนี้

- การขนส่งทางบก โดยการเพิ่มน้ำหนักการขนส่งทางรถยนต์ซึ่งจะทำให้ต้นทุนการขนส่งต่อหน่วยลดต่ำลง สำหรับทางรถไฟควรปรับปรุงให้สามารถส่งสินค้าได้ตรงตามกำหนดเวลา
- การขนส่งทางน้ำควรได้รับการพัฒนาศักยภาพทางด้านเทคโนโลยี และขนาดของเรือเดินชายฝั่ง เพราะเป็นการขนส่งที่มีต้นทุนถูกกว่าการขนส่งด้านอื่น โดยเฉพาะการขนส่งอาหารที่ไม่เร่งด่วน

ขณะเดียวกัน ในปัจจุบันประเทศไทยยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องระบบการ “ส่งกำลังบำรุงทางธุรกิจ” อย่างแท้จริง และยังไม่มีการศึกษาอย่างจริงจังและแพร่หลายในสถาบันอุดมศึกษา ทั้งในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท แต่คาดการณ์กันว่าในระยะยาวแล้ว เมื่อมีการศึกษาในเรื่องดังกล่าวกันอย่างแพร่หลายแล้ว การส่งกำลังบำรุงทางธุรกิจจะเป็นกลยุทธ์การตลาดที่นำมาใช้ในการแข่งขันในอนาคตอย่างแน่นอน

Logistic system :

การส่งกำลังบำรุงทางธุรกิจ

ในอดีตที่ผ่านมากลุ่มธุรกิจค้าปลีก มักนิยมใช้กลยุทธ์การตลาดที่มุ่งเน้น “การเพิ่มรายได้” เป็นสำคัญ เช่น การสร้างความแตกต่างทางผลิตภัณฑ์ การลด/ตัดราคา กระทั่งการส่งเสริมการขาย แต่ในท่ามกลางการแข่งขันกันอย่างรุนแรงที่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อนักลงทุนต่างประเทศ ซึ่งมีทั้งเงินทุนและเทคโนโลยีอันทันสมัย ได้ก้าวเข้ามาในตลาดแข่งขันต่อสู้ กลยุทธ์ดังกล่าวจึงไม่สามารถสร้างความได้เปรียบ หรือแตกต่างท่ามกลางคู่แข่งที่เพิ่มมากขึ้นได้ ในปัจจุบันกลยุทธ์การตลาดเริ่มหันไปมุ่งเน้นที่ “การลดต้นทุน” การดำเนินงานไปพร้อมๆ กันที่เรียกว่า Logistic System ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่ธุรกิจการค้าปลีกต้องเรียนรู้ และให้ความสนใจเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำกำไรให้มากขึ้น

“การส่งกำลังบำรุงทางธุรกิจ” (Logistic System) ใช้แนวคิดเดียวกับในวงการทหารที่จำเป็นต้องมีการเสริมกำลัง ยุทโธปกรณ์ และยาเวชภัณฑ์ ให้ทันเวลากับการใช้งานในสนามรบ ในวงการธุรกิจค้าปลีกก็จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนในด้านต่างๆ ให้ทันกับการใช้งานในสนามรบทางธุรกิจ ซึ่งเกี่ยวข้องกับทั้งการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค และขั้นตอนการเตรียมวัตถุดิบและการเก็บสินค้าคงคลังด้วย

กล่าวอย่างง่าย ๆ คือ การบริหารจัดการแบบการส่งกำลังบำรุงทางธุรกิจนี้เป็นการกระจายสินค้าไปสู่องค์กรเครือข่ายธุรกิจของตนเอง และไปสู่ลูกค้าให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยระบบการจัดเก็บคลังสินค้าและระบบขนส่ง ซึ่งจะทำให้การกระจายสินค้าจะมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น เช่น การรับประกันเวลาในการจัดส่ง การรักษาคุณภาพของสินค้า เป็นต้น

การส่งกำลังบำรุงทางธุรกิจ ประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

- การคาดคะเนยอดขาย (Sale Forecasting) เป็นการคำนวณให้สอดคล้องกับการจัดเตรียมสินค้าคงคลัง เพราะหากมีสินค้าเกินความต้องการก็จะมีต้นทุนในการดูแลรักษาสูง แต่หากมีสินค้าไม่เพียงพอก็จะเสียโอกาสในการจำหน่าย

- การวางแผนการจำหน่าย (Distribution Planning) เป็นการเตรียมการกระจายสินค้า เช่น ใช้วิธีขนส่งทางไหนจึงจะเหมาะสมกับสินค้านั้นๆ
- การควบคุมสินค้าคงคลัง (Inventory Control) เป็นการจัดการให้มีสินค้าอยู่ในตลาดในปริมาณที่พอเหมาะ ไม่มาก ไม่น้อย และไม่ขาดแคลน
- การจัดขบวนการจัดซื้อ (Order Processing) เป็นการสั่งซื้อสินค้าหรือวัตถุดิบในปริมาณที่ไม่ก่อให้เกิดการสูญเสียโอกาสทางธุรกิจ
- การบรรจุหีบห่อ (Packaging) เป็นการรักษาและดูแลสภาพของสินค้าให้อยู่ในสภาพที่ดี หรือเสียหายน้อยที่สุด เมื่อถึงมือของผู้บริโภค
- การจัดการสินค้าคงคลัง (Warehousing) เป็นการจัดทิศทางสินค้า กำหนดสถานที่จัดเก็บ ทำเลที่ตั้งคลังสินค้า ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย
- การจัดส่ง (Handing) เป็นการนำส่งวัตถุดิบหรือสินค้าด้วยวิธีการและปริมาณที่เหมาะสม
- การขนส่ง (Transportation) เป็นการวางแผนกำหนดเส้นทางและเวลาในการขนส่ง

การส่งกำลังบำรุงทางธุรกิจ มิใช่การทำให้ต้นทุนทางธุรกิจให้ต่ำสุดเสมอไป แต่เป็นการ **“วิเคราะห์ทางเลือก”** ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานะทางต้นทุนทางธุรกิจในระดับที่สามารถแข่งขันได้ และยังมีความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงตามแต่ประเภท ปริมาณ และความพึงพอใจของผู้บริโภค โดยต้องวิเคราะห์ประสิทธิภาพกับความสัมพันธ์ของต้นทุนตลอดสายธุรกิจ ยกตัวอย่างเช่น การเลือกลดค่าใช้จ่ายในการขนส่งอย่างสุดขั้วก็อาจทำให้ผู้บริโภคหันไปซื้อจากคู่แข่งที่ให้บริการสะดวกรวดเร็วกว่า การเลือกลดต้นทุนการบรรจุหีบห่อก็อาจทำให้สินค้าเสียหายได้ง่ายเมื่อถึงมือผู้บริโภค และผู้บริโภคอาจเสียความนิยมในสินค้านั้นๆ การเลือกลดต้นทุนสินค้าคงคลังอาจทำให้สินค้าขาดแคลนและเสียโอกาสการจำหน่าย เป็นต้น

ผลดีของการส่งกำลังบำรุงทางธุรกิจที่เห็นได้ชัดเจนคือ **ประหยัดและรวดเร็ว** เพราะมีระบบ First In - First Out หรือสินค้าใดมาถึงร้านก่อนก็ให้สินค้านั้นขายออกไปก่อน ทำให้ไม่เกิดปัญหาสินค้าหมดอายุ (Expire) และยังมี

สามารถนำข้อมูลที่ได้รับมาวางแผนการผลิตได้อย่างแม่นยำและรวดเร็วขึ้น

อย่างไรก็ตาม การลงทุนกับระบบการส่งกำลังบำรุงทางธุรกิจต้องใช้เงินลงทุนในระยะแรกค่อนข้างสูง ผู้ประกอบการรายใหญ่ที่มีเงินทุนและเครือข่ายธุรกิจมากเป็นกลุ่มธุรกิจที่ค่อนข้างได้เปรียบกว่าผู้ประกอบการรายเล็ก ๆ

ตัวอย่างของผู้ประกอบการที่ใช้ระบบการส่งกำลังบำรุงทางธุรกิจมาใช้งานในปัจจุบัน เช่น ร้านเซเว่น อีเลฟเว่น ได้จัดทำศูนย์ส่งสินค้า (Depo Center) ของตนเอง ผู้ผลิตสินค้า (Supplier) จัดส่งสินค้าถึงศูนย์ดังกล่าวเพียงจุดเดียวเท่านั้น จากเดิมที่ต้องจัดส่งให้แก่แต่ละสาขาของร้าน ทำให้บรรดา Supplier ใช้เวลาในการขนส่งลดน้อยลงและมีต้นทุนถูกลงด้วย ส่วนร้านเซเว่น อีเลฟเว่น สามารถลดต้นทุนจากการจัดซื้อสินค้าจาก Supplier ในปริมาณมาก ทำให้มีอำนาจต่อรองได้ราคาสินค้าที่ถูกลง ขณะที่กระบวนการขนส่งจากศูนย์ส่งสินค้าไปยังสาขาต่าง ๆ สามารถส่งให้สาขาได้ตามเวลา (Window Time) และยังลดต้นทุนการขนส่งได้อีกด้วย

ห้าง Tesco Lotus ได้พยายามจัดทำมาตรฐานการตรวจสอบสินค้าของตนเอง ด้วยการจัดสัมมนาร่วมกับบรรดา Supplier เกี่ยวกับนโยบายการคัดเลือกสินค้า คุณภาพ และกระบวนการการผลิตสินค้า ในปัจจุบันยังนำระบบการส่งกำลังบำรุงทางธุรกิจมาใช้ด้วย กล่าวคือ สินค้าที่รับมาจากบรรดา Supplier แล้วเตรียมกระจายไปยังสาขาต่าง ๆ จะใช้วิธีการขึ้นสายพานตามจำนวนที่สาขาต่าง ๆ สั่งเข้ามา ทำให้ต้นทุนในการเก็บในคลังสินค้าลดลง และเสียค่าใช้จ่ายแรงงานที่ต้องทำงานซ้ำซ้อนลดน้อยลงตามไปด้วย

สำหรับธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอาหารได้ประโยชน์ค่อนข้างมากกับการเลือกใช้กลยุทธ์การส่งกำลังบำรุงทางธุรกิจ เพราะสามารถแก้ไขปัญหาเรื่องอายุของสินค้าประเภทอาหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาหารสด ขณะเดียวกัน ยังแก้ไขปัญหาคาการบริหารต้นทุนการขนส่งให้สามารถได้เปรียบ หรืออย่างน้อยก็สามารถแข่งขันได้ ระบบการบริหารงานขายก็มีระยะเวลาเพิ่มมากขึ้น และยังลดการสูญเสีย/ความเสียหายที่มักเกิดขึ้นกับสินค้าประเภทอาหารได้อีกด้วย และในท้ายที่สุดประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นจะทำให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจจากการให้บริการรัฐและเอกชนจึงควรร่วมกันหาหนทางเผยแพร่แนวคิดและองค์ความรู้เรื่องกลยุทธ์การส่งกำลังบำรุงทางธุรกิจ โดยเฉพาะแก่ผู้ประกอบการรายย่อยด้วย

จาก “จัดการ” เป็น “เกื้อหนุน”:

บทบาทใหม่ของภาครัฐ

ด้วยการเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็วทั้งทางธุรกิจ กฎกติกา มาตรฐานและเทคโนโลยีในอุตสาหกรรมอาหารโลก เป็นเงื่อนไขที่ส่งผลให้วิธีบริหารจัดการภาครัฐตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้องในปัจจุบันไม่สามารถสนองตอบศักยภาพของอุตสาหกรรมอาหารไทยได้ทันทั่วทั้งที่

บทบาทของภาครัฐในการจัดการทางด้านอาหารของประเทศ จึงควรปรับเปลี่ยนไปจากการเป็นผู้ “จัดการ” เองในอดีตมาเป็นผู้ “เกื้อหนุน” ให้ภาคเอกชนเป็นผู้ดำเนินการโดยใช้จุดแข็งจากศักยภาพในทางธุรกิจและการจัดการของภาคเอกชนที่พัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว หรืออีกนัยหนึ่งคือ จาก “ควบคุม” เป็นการ “กำกับดูแล” โดยมีหน้าที่สำคัญในการส่งเสริม สนับสนุน และผลักดันให้ภาคเอกชนไม่ว่าจะเป็นธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดใดก็ตามสามารถดำเนินการได้ด้วยความสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส ตรวจสอบได้ เช่น การขออนุญาตจดทะเบียน การขอเอกสารรับรอง เป็นต้น

ภาคราชการจึงควรปรับบทบาทหน้าที่ของตนเองให้เป็นผู้มีส่วนส่งเสริม และผลักดันให้ภาคเอกชนที่เป็นธุรกิจอุตสาหกรรมดำเนินการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เป็นหลักแทน โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตลาดและการตรวจสอบคุณภาพของอาหาร ส่วนภาคราชการเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator)

ประเด็นที่น่าหยิบยกมาพิจารณาในเชิงบทบาทองค์กร คือ เรื่อง “มาตรฐาน” ซึ่งมีความสำคัญในตลาดธุรกิจอาหาร ปัจจุบัน องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) และองค์การอนามัยโลก (WHO) ได้จัดตั้งคณะกรรมการมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ (Codex Alimentarius Commission : CAC) เน้นเรื่องอาหารเป็นหลัก โดยใช้วิชาการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางอาหาร และยังมีองค์การมาตรฐานระหว่างประเทศ (International Standard Organization : ISO) ที่เน้นเรื่องการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพ โดยมองเรื่องอาหารในมุมกว้าง หากสินค้าอาหารของไทยสามารถพัฒนาให้ได้ตามมาตรฐานสากลแล้ว ผลดีที่เกิดขึ้นจะทำให้กระบวนการผลิตสินค้ามีการกำหนด

คุณภาพและมาตรฐานเพียงแบบเดียว ไม่ต้องกำหนดมาตรฐานสำหรับภายในประเทศเป็นแบบหนึ่งและสำหรับส่งออกอีกแบบหนึ่งดังเช่นที่กระทำอยู่ในปัจจุบันซึ่งในที่สุดแล้ว จะทำให้ตลาดผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่นและให้การยอมรับสินค้าอาหารของไทยเองอีกด้วย

และในกรณีที่ประเทศที่นำเข้าสินค้าอาหารจากไทยเป็นผู้กำหนดกฎระเบียบตามแต่ละประเภทของอาหารโดยเข้มงวดในเรื่องคุณภาพและมาตรฐานมากขึ้น และใช้มาตรฐานดังกล่าวมาเป็นเครื่องมือกีดกันทางการค้าด้วย ดังนั้น รัฐจึงควรแสดงบทบาทผู้อำนวยความสะดวกโดยพัฒนาระบบการจัดการและการไหลเวียนของข้อมูล มาตรฐาน และกฎระเบียบการส่งออก ทั้งในส่วนของประเทศคู่ค้าให้ผู้ประกอบการไทยได้รับทราบเพื่อให้รู้เท่าทันความเคลื่อนไหวและสามารถวางแผนพัฒนาสินค้าอาหารไปสู่มาตรฐานที่กำหนดได้ และในส่วนของประเทศไทยที่รัฐควรส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อกำหนดมาตรฐานสินค้าอาหารของไทยพร้อมการเผยแพร่สู่ประเทศต่างๆ เพื่อเสริมบทบาทให้ไทยสามารถก้าวมาเป็นผู้กำหนดมาตรฐานและบังคับใช้การ “นำเข้า” สินค้าอาหารจากประเทศคู่ค้าได้ เช่นเดียวกับบทบาทของภาครัฐในประเทศที่พัฒนาแล้ว เพื่อปรับลดสภาพการค้าที่เป็นผู้ “ถูกกระทำ” ลงด้วย

เติมเต็มพัฒนาระบบอาหารไทย : รัฐหนุน ผู้ประกอบการเข้มแข็ง

จากเนื้อหาที่กล่าวมาในข้างต้น จะเห็นได้ว่า “การกระจายอาหารและการตลาด” จัดเป็น “ช่องว่าง” ในระบบอาหารไทยที่สำคัญ หากไม่ได้รับการแก้ไข และดูแลจากรัฐบาลอย่างเร่งด่วน จริงจังและต่อเนื่อง จะยิ่งแก้ไขได้ยากยิ่งขึ้น ด้วยปัญหาสำคัญๆ ๓ ส่วน คือ “การขนส่ง” ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพอาหาร “กลไกการตลาด” ที่ยังไม่สามารถสนองต่อความต้องการของผู้ค้าและผู้บริโภคในทุกฐานะอย่างเท่าเทียม และ “องค์กร และข้อบังคับ” ที่เกี่ยวข้องที่ยังไม่สามารถเอื้ออำนวยให้เกิดการประสานงานและร่วมมือกันแก้ไขปัญหาให้บังเกิดผลในภาพรวมได้

ดังนั้น ช่องว่างในระบบอาหารไทยดังกล่าวจึงต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนา ด้วยการร่วมมือร่วมใจจากทุกภาคทุกส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ตลอดจนนักวิชาการ บนพื้นฐานที่เอื้อประโยชน์ให้กับทุกภาคอย่างเท่าเทียมกัน ยิ่งกว่านั้นอุตสาหกรรมอาหารไทยยังต้องการการศึกษาวิจัยลงลึกในสินค้าอาหารแต่ละรายการ เพื่อให้ได้คุณภาพและมาตรฐานของอาหารในเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) สามารถตรวจสอบและอ้างอิงข้อมูลทางวิชาการได้ อันจะทำให้สินค้าอาหารของไทยสามารถแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ได้ในอนาคต ขณะเดียวกันก็ยังเป็นการสร้างมาตรฐานสินค้าและมาตรฐานทางการค้าของประเทศบนเวทีการค้าตลาดโลก อันเป็นการสร้างอำนาจต่อรองในการเจรจาทางการค้ากับประเทศผู้นำเข้าสินค้าอาหารจากไทย อีกทั้งเป็นการสร้างกฎระเบียบมาตรฐานสินค้าอาหารของไทยอีกด้วย

ยังมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกในประเด็นเร่งด่วนต่าง ๆ อีกมากที่รัฐและเอกชนต้องร่วมกันค้นหาคำตอบ ดังเช่น ข้อเสนอจากเวที “การกระจายและการตลาด” ที่ สยอ. จัดขึ้น ได้แก่

- ระบบการค้าชายแดนในฐานะที่เป็นตลาดส่งออกที่สำคัญอีกตลาดหนึ่ง
- บัณฑิตที่มีผลกระทบต่อกลไกการตลาด เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนา

ระบบการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพสำหรับตลาดภายในประเทศและตลาดส่งออก

- ภาพรวมการจัดการอุตสาหกรรมอาหารของไทยว่าด้วย นโยบาย กฎหมายของรัฐบาล
- รูปแบบการขนส่งที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในมิติผู้ประกอบการที่ต้องการความรวดเร็ว ประหยัด และต้นทุนต่ำ และในมิติผู้บริโภคที่ต้องการอาหารที่สะอาด ปลอดภัย
- บทบาทของการขนส่งทางรถไฟในการขนส่งอาหารและสินค้าเกษตร
- กฎหมาย และพระราชบัญญัติที่ส่งผลกระทบต่อระบบการขนส่ง พร้อมแนวทางแก้ไขให้เอื้อประโยชน์ต่อระบบการขนส่งมากขึ้น
- การศึกษายุทธศาสตร์แห่งชาติในด้านต่างๆ คือ ยุทธศาสตร์ด้านการกระจายและการตลาด การค้าปลีก และการขนส่ง ยุทธศาสตร์ในฐานะตัวกลางของผู้ผลิต ผู้บริโภค ยุทธศาสตร์การเจรจาต่อรองกับต่างประเทศในเรื่องมาตรฐานและการกีดกันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม และยุทธศาสตร์การจัดการข้อมูล

หนทางในการเติมเต็มช่องว่างในระบบอาหารไทยจึงยังต้องอาศัยระยะเวลา และความร่วมมือทั้งจากภาครัฐและเอกชน โดยคำนึงถึงทั้งความอยู่รอดของผู้ประกอบการ และผลประโยชน์ของผู้บริโภคไปพร้อมกัน

“สำนักงานสนับสนุนการพัฒนายุทธศาสตร์แห่งชาติด้านอาหาร (สยอ.) ก่อ
กำเนิดขึ้นเมื่อปลายปี ๒๕๔๔ เป็นหน่วยงานเล็ก ๆ ทำหน้าที่รวบรวมผู้คนที่สนใจศึกษา
เรียนรู้เกี่ยวกับ ปฏิบัติการและเคลื่อนไหวเกี่ยวกับอาหาร หรือระบบอาหารทุก ๆ ระบบ
ทุกส่วน รวมทั้งระบบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับระบบอาหารไว้ด้วยกันเพื่อแลกเปลี่ยน
ข้อมูล องค์ความรู้ ประสบการณ์ ความก้าวหน้าความเคลื่อนไหว การ
เปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องด้วยอาหารและร่วมกันพัฒนาไปสู่การกำหนด หรือ
การปรับตัวในเชิงยุทธศาสตร์ของชาติในเรื่องอาหาร ตลอดจนไปถึงการติดตาม
การนำยุทธศาสตร์ไปปรับเปลี่ยนเป็นแผนงานและการปฏิบัติการต่างๆ ในที่สุด หาก
จะเปรียบเทียบว่า การกำเนิดของคณะกรรมการหรือองค์การยุทธศาสตร์ชาติด้านอาหาร
เป็นหลักชัยในอนาคต

สยอ. ก็เป็นเสมือนผงปูนและเม็ดทรายที่จะเชื่อมโยง อีฐ หิน เหล็กและ
องค์ประกอบอื่นๆ เข้าด้วยกัน เพื่อมุ่งไปสู่ความแข็งแกร่งของชาติไทยทางด้านอาหาร
ซึ่งกำหนดโดยยุทธศาสตร์แห่งชาติ ฉะนั้นและนี่คือ ปณิธานของ สยอ.”

จัดทำโดย

สำนักงานสนับสนุนการพัฒนายุทธศาสตร์แห่งชาติด้านอาหาร (สยอ.)

ชั้น ๓ อาคารด้านทิศเหนือของสวนสุขภาพ (ถนนสาธารณสุข ๖)

ในบริเวณกระทรวงสาธารณสุข ถนนติวานนท์ อำเภอเมือง นนทบุรี ๑๑๐๐๐

โทร ๐-๒๕๕๐-๒๓๕๗ ๐-๒๕๕๐-๒๔๙๐ โทรสาร ๐-๒๕๕๐-๒๔๙๐

E-mail Address : onfsp@yahoo.com

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรช.)

ที่ปรึกษา

นพ. ลือชา วรรัตน์

นพ. ศิริวัฒน์ ทิพย์ธราดล

จำนวนพิมพ์: ๕,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ครั้งแรก: ธันวาคม ๒๕๔๕

พิมพ์ที่: บริษัท ซีทรี มีเดีย จำกัด